

Sosyal Bilimler Dergisi • Cilt 8–Sayı 15 • Haziran 2018

İSTİHDAMA YÖNELİK SODES PROJELERİNE İLİŞKİN İNCELEME: KİLİS ÖRNEĞİ/A
Research on Sodes Employment Projects: Kilis Case

Gülperi KARAKUŞ

Yüksek Lisans Mezunu, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD,
gulper_87@hotmail.com
Orcid: 0000-0002-3276-3673

Taner AKÇACI

Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD, akcaci@kilis.edu.tr
Orcid:0000-0002-5343-0894

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article types
Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received
15 Mayıs 2018 / 15 May 2018

Kabul Tarihi / Accepted
16 Mayıs 2018 / 16 May 2018

Yayın Tarihi / Published
Haziran / June 2018

Yayın Sezonu / Pub Date Season
Haziran / June

Atıf/Cite as

Karakuş, G, Akçacı, T (2018) İstihdama Yönelik Sodes Projelerine İlişkin İnceleme: Kilis Örneği/A
Research on Sodes Employment Projects: Kilis Case, Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (1), **130-147**

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir.

Rights reserved.

For Permissions

sbedergi@kilis.edu.tr

İSTİHDAMA YÖNELİK SODES PROJELERİNE İLİŞKİN İNCELEME: KİLİS ÖRNEĞİ*

A Research on Sodes Employment Projects: Kilis Case

ÖZ

İşsizlik problemi dünyada ve Türkiye’de giderek büyüyen bir sorun haline gelmiştir. Ekonomik sonuçların yanında sosyal sonuçlarının da bulunması, işsizliği diğer ekonomik sorunlar içinde ön plana getirmektedir. Bu açıdan Türkiye’nin işsizlik sorununun çözümlenmesinde etkin politikalar üretmesi ve uygulaması gerekliliği daha da önem kazanmaktadır.

Çalışmanın amacı, Kilis ilinde yapılan istihdama yönelik SODES projelerinin etkisini test etmektir. Bu amaçla hazırlanan 46 soruluk anket SPSS aracılığı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında verilen eğitimlerin, katılımcıların kişisel gelişimine katkı sağladığı, iş bulmalarını kolaylaştırdığı ve iş hayatında aldıkları eğitimlerin faydasını gördükleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: İşsizlik, Eğitim, SODES.

ABSTRACT

Unemployment has become an increasing problem in Turkey and all over the world. Besides its economic outcomes, its social outcomes make unemployment outstanding among other economic problems. That is why, it has been getting more and more significant that Turkey must develop and implement some effective policies to resolve unemployment.

The main purpose of the paper is to determine the influence of SODES projects, which is applied in Kilis province, on employment. The 46-question questionnaire prepared for this purpose was analysed by SPSS. As a result of the study, it was determined that the trainings given within the scope of SODES projects for employment contributed to the personal development of the participants, facilitated the job finding process and they benefited from the trainings when they take a place in business life.

Keywords: Employment, Education, SODES.

---

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında tamamladığı aynı isimli yüksek lisans tezinden özetlenmiştir.

GİRİŞ

Ülkemizde her kesimin eşit refah seviyesini yakalaması ve sosyal dengeye ulaşması amacıyla özellikle son yıllarda çeşitli projeler geliştirilmiştir. İşte bu geliştirilen projelerden biride SODES projeleridir.

SODES projeleri sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve sosyal refahın artırılması kapsamında yoksullukla mücadelede büyük öneme sahip projelerdir. Bu projeler belli başlı illerde uygulanan, toplumsal ve beşeri sermayeye katkı sağlaması için büyük bütçelerle desteklenen toplumsal refahı sağlamaya yönelik faydalı bir projedir. Bu yapılan projeler istihdam, sosyal içerme ve kültür sanat spor olmak üzere 3 başlıkta toplanmıştır.

Makalede öncelikle işsizlik ve istihdam kavramları açıklanarak, Türkiye’de istihdam ve işsizlikle ilgili politikalar incelenmiştir. Daha sonra, SODES projeleri hakkında bilgi verilerek bu projelerinin istihdama katkısı Kils özelinde araştırılmıştır.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen veriler ve sorunlara getirilen çözüm önerileri ışığında daha verimli projelerin geliştirilmesine katkı sağlanılacağı düşünülmektedir.

1. İSTİHDAM VE İŞSİZLİĞE GENEL BİR BAKIŞ

İstihdam, bir ülkede belli bir dönemde çalıştırılan toplam işgücü miktarını ifade etmektedir. İstihdam; iktisatçılar tarafından (en geniş anlamı ile), üretim faktörlerinin tam kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamı ile ise; herhangi bir işte yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına çalışan, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir (Talas, 1997: 138).

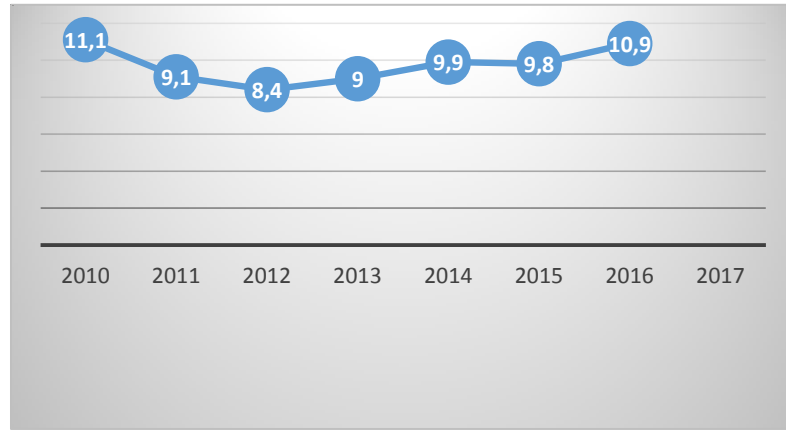
İşsizlik, hem ekonomik hem de sosyal etkileri bakımından Türkiye ekonomisinin her dönemde en önemli sorunlarından biri olma özelliği göstermiştir (Akçacı ve Özçalıcı, 2012:162). Ancak son yıllarda gündemi oldukça meşgul eden en önemli sorunlardan biridir. Mevcut işsizlik sorunu giderilmeden işgücü piyasasına gün geçtikçe yeni işsizlerin katılması bu sorunun daha uzun süre devam edeceğinin bir göstergesidir. Ekonominin yeterince güçlü olmadığı ülkemizde istihdam ve işsizlik sorununun önemini ve özelliklerini belirleyen başlıca nedenler arasında, hızlı nüfus artışı, iç ve

dış göçleri, yetersiz geliri, teknolojik gelişmeleri, bölgelerarası gelişme farklılıklarını, yatırım politikalarındaki olumsuzlukları ve eğitim politikasındaki sorunları sıralamak mümkündür (Gediz ve Yalçınkaya, 2000:180).

Bunların yanında istikrara kavuşamayan kentleşme, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, kamu ve özel sektörde yatırım yetersizliği, işgücü niteliğinin sanayinin ihtiyaçlarına cevap verememesi, işgücünün vasıf seviyesi, faiz ve dış ticaret hadleri, hızlı teknolojik değişimler ve artan rekabet ortamında nitelikli işgücü gerekliliği, kapasite kullanım oranlarındaki yetersizlik, girişimcilere sağlanması gereken eğitim, kredi ve örgütlenme yetersizlikleri gibi çok sayıda faktör ülkemizde işsizliğin boyutunu artırmakta ve işsizlik sorununu karmaşıklaştırmaktadır (Özdemir vd, 2006:92).

Türkiye'deki mevcut işsizliğin nedenlerine genel olarak bakıldığında daha çok yapısal ve konjoktural nedenlerin etkin olduğu görülmektedir. (Ataman, 1998:96-97).

Grafik 1. Türkiye'nin 2010-2017 yılları işsizlik verileri

TÜİK 2017 verilerine göre yukarıdaki grafiğe baktığımızda son on yılda işsizliğin genel olarak yüzde on civarında seyrettiği görülmektedir..

Türkiye’de istihdamın yapısı ise, kentleşmeyle beraber imalat ve hizmet sektörleri hızla büyürken tarım sektöründe istihdam azalmaya devam etmiştir. Bunda kırsal kesimde tarımsal üretimin ve tarıma verilen desteklerin azalması ile kentsel alanların daha iyi çalışma ve yaşam koşullarına sahip olması etkili olmuştur. Türkiye’nin temel sorunu istihdam olanaklarının yeterince yaratılmamasıdır. Nüfus artış hızının gerisinde kalan yeni yatırım ve iş olanakları, işgücü piyasasını olumsuz etkileyerek işgücü piyasaları üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır (Pekin, 1993:119).

2.TÜRKİYE’DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİĞE YÖNELİK POLİTİKALAR

İşsizlik, ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada da özellikle dünya savaşlarından ve büyük küresel ekonomik krizlerden sonra önemli bir sosyo-ekonomik bir sorun olarak ülkelerin karşısına çıkmaktadır. Bu nedenle bu sorunla karşılaşan ülkelerde istihdamı artırıp, işsizliği azaltmaya yönelik politikaların önemi de giderek artmaktadır. İstihdam politikaları olarak nitelenen bu politikalar, genel olarak istihdam sorununu çözmek için gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde değişik şekillerde uygulanmaktadır (Pekin, 1993: 120).

Bu politikalar, aktif ve pasif istihdam politikaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Pasif istihdam politikaları, işsizliğin olumsuz sonuçlarını telafi etmeyi amaçlayan ve ilgililere belirli bir ekonomik güvence sağlamaya yönelik kısa vadeli programlardır. Bunlar genelde işsizlik sigortası, işsizlik yardımı, iş kaybı tazminatı, kısa dönem ödeneği gibi işlemleri kapsamaktadır. Kısaca gelir desteği yapılarak işsizlik sonuçlarını onarmaya yönelik önlem ve uygulamaları kapsayan bir politikadır. Aktif istihdam politikaları ise farklı işsizlik türlerine göre değişik enstrümanları kullanarak doğrudan işsizlik sorununu çözmeye çalışan programlardır. Özetle işsizlerin beceri ve yeteneklerini artırmaya yönelik eğitim programlarını kapsayan aktif politikalar (Oktay, 2014: 36-37).

Türkiye’de istihdamı artırmak ve işsizliği azaltmak için birçok politika uygulanmıştır. Aktif istihdam politikalarından ilki kendi işini kurarlara yardım programlarıdır. Yapılan yardımlar ödenek, kredi, hibe biçiminde nakdi yardımlar olmakla beraber danışmanlık, eğitim, iş planı geliştirme ve uygulama verilen teknik hizmetlerdir. Yardımlar yeni iş kuracak olanlara ve

kendi hesabına çalışanlara yapılmaktadır. Türkiye’de aktif işgücü politikaları çerçevesinde yatırımları özendirmek ve istihdam yaratmak amacıyla kendi hesabına çalışanlara ve yeni girişimcilere çeşitli teşvikler verilmektedir. Türkiye’de başta Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşları yeni iş kurmak isteyenlere ve kendi hesabına çalışanlara yatırım desteği vermektedir.(Uzun, 2015: 44-45).

Aktif işgücü politika araçlarından bir diğeri de mesleki eğitim programları(kursları)dır. Kamu istihdam hizmetleri altında uygulanan mesleki eğitim hizmetleri, iş-dışında eğitim yerine çoğunlukla, iş-başında eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Aktif istihdam politikaları içinde en pahalı uygulama olmasından dolayı etkin sonuçlar alınabilmesi için hangi gruplara yönelik olacağı iyi belirlenmelidir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim programları, işgücü piyasası içerisinde yer alan gençler, uzun süreli işsizler, temel becerilerden yoksun düşük vasıflılar, engelliler gibi dezavantajlı kesimlerin, işletmeler içerisinde istihdam edilebilirliklerini doğrudan artırıcı etkiye sahip bir eğitim modeli olarak özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak uygulanmaktadır(Pekin, 1993:175).

Toplum yararına çalışma programı (TYÇP) 31.12.2008’de yürürlüğe giren Türkiye İş Kurumu İş gücü Uyum Hizmetleri yönetmeliğiyle yasal zemine oturtulmuştur. Toplum yararına program İŞKUR tarafından uygulanan bir programdır. Program kapsamında istihdam edilen kişilere yapılan ödemeler İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanmaktadır (Uzun, 2015: 49). Aktif istihdam politikası türü olan ücret ve istihdam sübvansiyonları, devlet tarafından belirlenmiş kriterler çerçevesinde işgücünün istihdamını arttırmak amacıyla işverenlerin işgücü istihdam etme maliyetlerinin bir kısmını ya da tamamını karşılamaya yönelik uygulanan önemli bir teşvik programıdır. Mal ve hizmet piyasaları ile işgücü piyasalarının birbirlerine eklenmesinden hareketle tasarlanan politikalardan biri de doğrudan kamu istihdamı programlarıdır. İstihdam imkânlarının sınırlı olduğu dönemlerde işsizlere, istihdam imkânı yaratma amacıyla kamunun kullandığı bu program gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelerde kamu istihdam kurumları aracılığıyla geçici ya da sürekli istihdam yaratmak amacıyla uygulanmaktadır (Demirci, 2011:38-41).

Kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri ise; işe yerleştirme, mesleki rehberlik ve danışmanlık, iş arama kursları, işgücü piyasası

hakkında bilgilendirme ve coğrafi hareketlilik desteklerinden oluşmaktadır (Pekin, 1993:174).

3. SODES PROJELERİ'NİN KAPSAMI

Sosyal Destek Programı (SODES), istihdam, sosyal bütünleşme, kültür, sanat ve spor alanlarında göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen insan odaklı bir programdır. SODES, 2008–2013 yılları arasında bölgesel kalkınma projelerinin büyük ölçüde tamamlanması amacıyla hazırlanan GAP Eylem Planının Sosyal Gelişiminin Sağlanması bileşeni altında oluşturulmuştur. 2008 ve 2009 yıllarında GAP bölgesinde uygulanan SODES'in kapsamı 2010 yılında DAP illerini içerecek şekilde genişletilmiştir. 2013 yılı itibariyle Aksaray, Niğde, Sivas ve Yozgat illerini de SODES kapsamına alınmıştır. SODES'in en önemli amacı bölgenin beşeri sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmaktır. Valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeyde hazırlanan ve uygulanan SODES projeleri, istihdam edilebilirliği artırmayı, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarını sağlamayı ve kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı vermeyi hedeflemektedir (Güreşçi, 2013: 161).

SODES projeleri, bölgede, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Birçok proje söz konusu kuruluşların ortaklığıyla hayata geçirilmekte ve elde edilen sinerji ile farklı toplum kesimleri bölgesel ve ülkesel düzeydeki kalkınma çabasına daha fazla katkı sağlayabilmektedir. Uygulama sürecinde yerel aktörler geniş bir biçimde yetkilendirilmekte, bu durum, bir yandan SODES'e esneklik kazandırırken, bir yandan da uygulanan projelerin yerel düzeyde daha fazla sahiplenilmesini sağlamaktadır (<https://www.sodes.gov.tr/Login.aspx>).

SODES'in kapsadığı nüfus kesimleri, yoksullar, kentin sosyal imkânlarına erişemeyenler, çocuklar, gençler, kadınlar, işsizler, kente göçle gelenler ve gecekondu bölgelerinde yaşayan bireyler ve gruplardır. SODES projeleri, toplumsal hayata etkin şekilde katılmada zorluklarla karşılaşan dezavantajlı kesimler için yeni fırsatlar oluşturmakta ve kent yaşamına entegrasyonunu sağlamaktadır. SODES projeleri bu yönüyle, uygulandığı illerden başlayarak ulusal düzeyde sosyal restorasyonun gerçekleşmesine

katkıda bulunmaktadır. SODES projeleri, istihdam, sosyal içerme, kültür, sanat ve spor olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır:

- İstihdam Bileşeni: Bu bileşen kapsamındaki projeler ile istihdam edilebilirliğin artırılması, ildeki ve bölgedeki ihtiyaçlara uygun alanlarda nitelikli işgücünün ve mesleki bilgi ve birikimin geliştirilmesi, toplumun dezavantajlı kesimlerinin istihdama erişiminin kolaylaştırılması hedeflenmektedir.
- Sosyal İçerme Bileşeni: Bu bileşen kapsamındaki projeler ile yoksulluğun azaltılması, sosyal yardım alan yoksul kesimin kendi geçimini temin edebilecek duruma getirilmesine destek olunması, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklar gibi toplumun öncelikli kesimlerinin yaşam standartlarının yükseltilmesi ve götürülen hizmetlerin kalitesinin artırılması beklenmektedir.
- Kültür, Sanat ve Spor Bileşeni: Bu bileşen kapsamındaki projeler ile toplumun ihtiyaç duyduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, özellikle çocukların ve gençlerin bu tür faaliyetlere yönlendirilerek yeteneklerinin açığa çıkartılması, kendilerine ve topluma yararlı alışkanlıklar edinmelerine yardımcı olunması beklenmektedir.

SODES'in en önemli amaçları aşağıda sıralanmıştır:

(<http://www.ika.org.tr/upload/yayinlar/-SODES-Etki-Analizi-Sonuc-Raporu-675390.pdf>)

- Yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek,
- Beşeri sermayenin gelişimine katkı da bulunmak,
- Toplumsal bütünleşmeyi sağlamak,
- Toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak,
- Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine yardımcı olmak,
- Bölgede artan yatırımlara bağlı olarak ihtiyaç duyulan alanlarda nitelikli işgücünün oluşturulmasına destek olmak,
- Değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap vermek. SODES, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde sosyoekonomik

gelişmişlik düzeyi düşük, toplumsal bütünleşme ihtiyacı yüksek olan 27 ili kapsamaktadır.

SODES' in hedef kitlesi çocuklar, engelli bireyler, kadınlar, gençler ve göçle gelenlerden oluşmaktadır. Bu çerçevede, 2008 yılından beri SODES kapsamında meslek edindirme kursları açılmış, mesleki eğitim merkezi ve atölyeler oluşturulmuş ve staj faaliyetleri desteklenmiştir.

SODES ayrıca kente göçle gelen ve çöküntü alanlarında yaşayan dezavantajlı kesimler için uygulanan sosyal içerme projeleri ile kentsel ekonomik ve sosyal doku ile bütünleşmelerine destek olmuştur. Bu kesimlere yönelik mesleki eğitim ve rehberlik faaliyetleri desteklenmiş, mikro kredi uygulamaları ve toplum yararına çalışma programları geliştirilmiş, özellikle kentlerin kenar semtlerinde ücretsiz sınavlara hazırlık kursları gerçekleştirilmiştir. Kültür, sanat ve spor bileşeni kapsamında çok sayıda kurs, kültür-sanat merkezi, kütüphane, sinema salonu ve spor sahaları oluşturulmuş, spor malzemeleri dağıtılmış, turnuvalar ve etkinlikler düzenlenmiştir.

SODES tarafından desteklenen projeler, valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeydeki kamu kurumları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanmakta ve hayata geçirilmektedir (Özbay, 2007: 61).

4. SODES'İN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA

Bu çalışmanın amacı Kilis il özelinde istihdama yönelik SODES projelerinin istihdam üzerinde etkisini test etmektir. Ülkemizde her kesimin eşit refah seviyesini yakalaması amacıyla son yıllarda artan hızda çeşitli projeler geliştirilmektedir. Fakat bu projelerin ne kadar verimli olduğu ve etkinliği üzerine çeşitli tartışmalar söz konusudur. Bu çalışmada söz konusu projelerden biri olan istihdama yönelik SODES projeleri ele alınacak ve istihdam üzerine etkinliği araştırılacaktır.

Yapılan bu araştırma, Kilis ilinde 2009-2013 yılları arasında yapılan istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kurslara katılan kişileri kapsamaktadır. Araştırma, adres ve telefonlarına ulaşabildiğimiz istihdama yönelik SODES kurslarına katılan kişilere yapılmıştır. Örneklem cezaevinde yatan kişiler ve ikametleri ilimiz sınırları dışına çıkmış kişiler dâhil edilmemiştir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla anket uygulamasından yararlanılmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan anket formu dört ana bölümden oluşmaktadır.

Anketin birinci bölümünde istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında kursa katılan kişilerin demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sorulan 9 soru, ikinci bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katılan herkese sorulan genel 20 soru, anketin üçüncü bölümünde SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışanlara yönelik sorulan 12 soru ve son olarak anketin dördüncü bölümünde ise SODES projeleri kapsamında kursa katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışmayanlara yönelik 5 soru yer almaktadır. Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for SocialSciences) paket programı aracılığı ile analizler edilmiştir.

Araştırmaya katılanların yaklaşık %23,'ü erkeklerden ve %77'si ise kadınlardan oluştuğu, %30'unun bekâr, %70'i ise evli olduğu, katılanların eğitim durumları incelendiğinde, örneklemin %3,65'i okuryazar olmadığı, %29,68'i ilkökul, %26,94'ü ortaokul, %29,22 lise ve %10,50'sinin de üniversite eğitimine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların %59,36'lık kısmı 0-500 TL,%7,31'i 500-1000 TL, %26,48 'i 1000-2000 TL, %6,85'i 2000-4000 TL gelire sahip olduğu ve %73,52'lik kısmının SGK'lı, %15,98'lik kısmının yeşil kartlı, %2,74'lük kısmının ise GSS kapsamında sağlık hizmetinden faydalandığı tespit edilmiştir.

İstihdama yönelik SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan kursiyerlerden %43'ü eğitimlerin tanıtımlarının yeterli derecede yapılmadığını %45,7'sinin ise tanıtımların yeterli derecede yapıldığını,

Kursiyerlere verilen eğitimdeki konularının gerçek iş hayatına uygun olduğunu düşünenlerin oranı %75,4 iken, bu görüşe katılmayanların oranı %17,8 olduğu,

%84,5 katılım oranı ile istihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun almış olduğu eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli derecede yapıldığı düşüncesinde oldukları,

SODES kurslarına katılan kursiyerlerden %87,6'lık kısmı verilen eğitimlerin alanında kendini geliştirmiş, eğitimler hakkında yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip kişiler tarafından yapıldığı düşüncesinde oldukları,

SODES kursuna katılan kursiyerlerin %51,1' inin verilen eğitimlerin açık ve anlaşılır bir şekilde verildiği,

SODES projeleri kapsamında verilen eğitimlerde, kursiyerlerden %52'si almış olduğu eğitimin süresinin yeterli olduğu,

%84 katılım oranı ile açılan kurslara katılan kursiyerlerin almış olduğu eğitimlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ve katılımcıların kurslardan olumlu yönde etkilendiğinin, %86,3 ünün almış olduğu eğitimlerin kendilerine olan güvenini arttırdığını ve bu kursların sosyalleşme adına kendilerine büyük katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Diğer yandan katılımcıların kurslara katılma nedenleri incelendiğinde %63,4'lük kısmının kursa iş bulma kaygısıyla katıldığı görülmüştür.

Kursiyerlerin %88,6'lık kısmının katılmış olduğu kurs sonucunda daha bilgili ve becerili olduğunu ve kursun kendisine fayda sağladığı,

Kursiyerlerin %84,9'lük kısmının almış olduğu eğitimlerle birlikte kendini daha iyi ifade etmeye başladığı,

Açılmış olan bu kurslara katılan kursiyerlerin %72,6'lık kısmının istihdama yönelik yapılan SODES projelerinin amacına uygun bir şekilde yapıldığı görüşünde olduğu,

%73'lük katılım oranı ile istihdama yönelik SODES projeleri kapsamında yapılan kurslara katılan kursiyerlerin, yapılan SODES projelerinin ülke kalkınmasına katkı sağladığı düşüncesinde olduğu,

%40,7'lik bir orandaki katılımcıların verilen ücretin yeterli olduğu düşüncesinde olmadıkları, %45,7'lik orandaki katılımcıların verilen ücretin yeterli olduğu düşüncesinde oldukları,

%67,6'lık kısmı SODES kursunun yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesi taşıdıkları, bu projeler sayesinde bu kurslara katılan kursiyerlerin çoğunluğunun gerek iş bulma konusunda gerekse iş bulabilecek düzeye gelmede kursların kendilerine katkı sağladığı düşüncesinde oldukları,

SODES kurslarına katılan %74,4'lük bir orandaki kursiyerin yeniden SODES kursları açılırsa bu kurslara katılmayı düşündükleri,

Kursiyerlerden %85,9'lük bir kesimin çevresindeki insanlara, tanıdıklarına bu kurslara katılmalarını önerecekleri,

141/ Gülperi KARAKUŞ - Taner AKÇACI

%79'luk bir kesimin SODES projeleri kapsamında açılan kurslarda verilen eğitimlerin kişilerin çalıştığı ortamda iş hayatını tanımalarına yardımcı olduğu,

Kursiyerlerin %52 katılım oranı ile iş hayatında kursta edinmiş olduğu bilgileri uyguladıkları,

SODES kurslarına katılan kursiyerlerin %54'ü kursta edinmiş olduğu bilgiler sayesinde iş bulmasının kolaylaştığı ifade edilmiştir.

İstihdama yönelik SODES kursuna katılmış olup herhangi bir işte çalışan kursiyerlerin %85'lik kısmı işini çok sevdiğini ve yapmış olduğu işten zevk aldığını,

Yapılan bu kurslara katıldıktan sonra herhangi bir işte çalışıyor olan kursiyerlerin %61'i eğitim aldığı alanda kendini geliştirmeyi umduğunu,

%82 katılım oranı ile kursiyerlerin çalıştığı işte uzun süre kalmayı düşündüğünü,

%84 katılım oranı ile kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun çalışmaya başladığından beri kendini daha iyi ve mutlu hissettiğini,

SODES kurslarına katılan kursiyerlerden %68'i bir işte çalışmaya başladıktan sonra kendi ailesi içinde çatışmaların azaldığını,

%91 katılım oranı ile kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun bir işte çalışmaya başlamasıyla sosyal çevresinin daha çok geliştiğini söylemişlerdir.

Kurs sonrası çalışmayan katılımcıların %89,9'u çalışmama sebebinin ailesinin izin vermemesinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Tablo 1. SODES Kursuna Katılan Kişilerin Gelir Durumlarına Göre “SODES Projeleri Yoksullukla Mücadelede Etkin Bir Araçtır” Görüşüne Katılım Düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ		KATILIM DÜZEYİ					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
0-500 TL	Sayı	11	9	21	65	24	130
	%	8.5	6.9	16.2	50.0	18.5	100.0
500-1000 TL	Sayı	1	0	1	5	9	16
	%	6.3	0.0	6.3	31.3	56.3	100.0
1000-2000 TL	Sayı	9	4	5	29	11	58
	%	15.5	6.9	8.6	50.0	19.0	100.0
2000-4000 TL	Sayı	2	3	5	3	2	15
	%	13.3	20.0	33.3	20.0	13.3	100.0
TOPLAM	Sayı	23	16	32	102	46	219
	%	10.5	7.3	14.6	46.6	21.0	100.0

$\chi^2=26.764$ SD:12   P=0.008

İstihdama yönelik SODES kursuna katılan kursiyerlerin gelir durumuna göre katılım düzeyi değerlendirilmesinde, 0-500 TL arası gelire sahip katılımcıların %68,5'i, 500-1000 TL arası gelire sahip katılımcıların %87,6'sı, 1000-2000 TL arası gelire sahip katılımcıların %69'u, 2000-4000 TL arası gelire sahip katılımcıların %33'ü SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesini taşımaktadır. Bu verilere göre gelir durumu arttıkça SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesinin zayıfladığı görülmektedir.

Yapılan χ^2 testinde 0.05 anlamlılık düzeyinde katılımcıların gelir durumu ile SODES projelerinin yoksullukla mücadelede etkin bir araç olduğu düşüncesi arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 2. Eğitimlerin Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimlerin Konu İçerikleri Yeterli Derecede Sunulmaktadır		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					T O P L A M
		Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	1	0	0	4	9
	%	44.4	11.1	0.0	0.0	44.4	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	2	0	6
	%	66.7	0.0	0.0	33.3	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	2	0	1	3
	%	0.0	0.0	66.7	0.0	33.3	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	17	5	2	7	5	36
	%	47.2	13.9	5.6	19.4	13.9	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	7	6	0	5	28	46
	%	15.2	13.0	0.0	10.9	60.9	100.0
TOPLAM	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=62.251 \quad SD:16 \quad P=0.000$$

SODES projeleri konu içeriklerinin yeterli derecede sunulmasıyla işlerlik kazanacaktır. Çalışan katılımcılardan eğitimlerin konu içeriklerinin

yeterli derecede sunulduğu görüşünü dikkate alan katılımcılardan %60,9’u kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek aynı zamanda da eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşüne de katılım sağlamıştır. Genel olarak eğitimlerin konu içeriklerinin yeterli olduğunu savunanlar eğitimde öğrendiklerini iş hayatında uygulayanlardır.

Yapılan χ^2 testinde, %95 güven seviyesinde, yukarıda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 3. “Eğitimler Açık ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir“ ile “Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı” Görüşüne Katılım Düzeyleri

Eğitimler Açık Ve Anlaşılır Bir Şekilde Verilmektedir		Bu Kursta Edindiğim Bilgiler Sayesinde İş Bulmam Kolaylaştı					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	0	0	1	5
	%	80.0	0.0	0.0	0.0	20.0	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	5	1	0	1	0	7
	%	71.4	14.3	0.0	14.3	0	100.0
Kararsızım	Sayı	0	0	0	1	1	2
	%	0.0	0.0	0.0	50.0	50.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	15	5	0	8	4	32
	%	46.9	15.6	0	25.0	12.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	13	1	12	9	29	54
	%	24.1	1.9	3.7	16.7	53.7	100.0
TOPLAM	Sayı	37	7	2	19	35	100
	%	37.0	7.0	2.0	19.0	35.0	100.0

$\chi^2=32.663$ SD:16 P=0.008

Eğitimler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir görüşünü dikkate alan katılımcılardan %53,7’si kesinlikle katılıyorum düzeyinde katılım göstererek bu kursta edindiğim bilgiler sayesinde iş bulmam kolaylaştı görüşüne de katılım göstermiştir. Eğitimlerin açık ve anlaşılır bir şekilde

verilmesinin eğitimi alan kişilerin bilgi ve beceri seviyesini arttırdığını bununda iş hayatına olumlu yansıdığı gözlemlenmiştir.

Yapılan χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde, tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak hipotezimiz doğrulanmıştır.

Tablo 4. “Eğitilere İş Bulma Kaygısıyla Katıldım” Görüşüne Göre “Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum” Görüşüne Katılım Düzeyi

Eğitilere iş bulma kaygısıyla katıldım		Eğitimde Edindiğim Bilgileri İş Hayatında Uyguluyorum					TOPLAM
		Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	4	0	2	5	5	16
	%	25.0	12.5	0.0	31.3	31.3	100.0
Kısmen Katılmıyorum	Sayı	2	4	1	1	0	8
	%	25.0	50.0	12.5	12.5	0.0	100.0
Kararsızım	Sayı	1	1	1	1	1	5
	%	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	100.0
Kısmen Katılıyorum	Sayı	1	2	2	1	5	11
	%	9.1	18.2	18.2	9.1	45.5	100.0
Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	24	3	0	6	27	60
	%	40.0	5.0	0.0	10.0	45.0	100.0
TOPLAM	Sayı	32	12	4	14	38	100
	%	32.0	12.0	4.0	14.0	38.0	100.0

$$\chi^2=38.519$$

$$SD:16$$

$$P=0.001$$

Eğitilere iş bulma kaygısıyla katıldım görüşü ile eğitimde edindiğim bilgileri iş hayatında uyguluyorum görüşüne katılan kursiyerlerin % 45,0’ı kesinlikle katılıyorum görüşünde olmuşlardır. Yapılan χ^2 testinde, 0,05 anlamlılık seviyesinde tabloda açıklanan ilişki anlamlı ve önemli bulunarak

hipotezimiz kabul edilmiştir. Eğitimlere iş bulma kaygısıyla katılanların kurslardan edinmiş olduğu bilgileri daha etkin şekilde kullandıkları görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olan işsizlik, ekonomik sonuçları yanında sosyal ve psikolojik boyutları olan bir sorundur. Bu sorunun giderilmesinde, işgücünün çalışma hayatında istenen bilgi ve yeteneklerle donatılması gerekliliği açıktır. Kalkınma planları çerçevesinde desteklenen SODES projeleri başta istihdam olmak üzere birçok alanda ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen veriler ve sorunlara getirilen çözüm önerileri ışığında daha verimli projelerin geliştirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmüştür. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; SODES projelerinin istihdam üzerine pozitif etki ettiği görülmüş olup bu projelerin çoğaltılması gerekliliği açıktır. Bu projelerin tanıtımlarının daha iyi yapılması ve projelere katılımın artırılması işsizlik probleminin çözümüne katkı sağlayacaktır.

Diğer yandan, bölgenin beşeri sermayesini güçlendiren ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olan bu projeler kapsamında verilen kurs ücretlerinin belirli bir oranda artırılması projelere ilginin artması bakımından önemlidir. Projelerin istihdama olan etkisinin artırılması için bölgenin ihtiyacına uygun daha kapsamlı projeler desteklenmeli ve bunun için üniversite ve ticaret odası başta olmak üzere sivil toplum örgütleri ile de işbirliği yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akçacı T. ve Özçalıcı M. (2012). "İşsizliğin Aile Harcamalarına Olan Etkisinin Algısal Analizi", Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:14(2).

Ataman, B. C. (1998). "İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Sayı:62 (2).

Demirci, S. (2011). "Türkiye'de İstihdam Aracılık Hizmetlerinde Özel İstihdam Bürolarının Rolü", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gediz B. ve Yalçınkaya M. H.** (2000). “Türkiye’de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı”, Celal Bayar Üniversitesi İİBF-Yönetim ve Ekonomi Dergisi,6(1).
- Güreşçi Ö. Y.** (2013).“Türkiye Ekonomisinde Büyüme İle İşsizlik Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi”, İ.Ü. Ekonometri ve İstatistik Dergisi” Sayı: 2.
- Oktay F. G.** (2014).“Türkiye’de İstihdamın Analizi (1990-2013)”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özbay T.** (2007) .TİSK Akademi Genç İşsizliği Sempozyumu, Özel Sayı:1, Cilt:2, Pirlar, Bülent.(2012). “Genç İşsizliği Sorunu ve Çözmeye Yönelik Politikalar”, TİSK Akademi Dergisi, Özel Sayı:1, Cilt:1.
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y., & Sarioğlu, H. İ.** (2006). İşsizlik Sorunun Çözümün Kobilerin Desteklenmesi. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası, Yayın No. 2006-45, ISBN 9944-60-116-0.
- Pekin T.** (1993). Makro Ekonomi, Bilgehan Yayınları, İzmir.
- Talas, C.** (1997)Toplumsal Ekonomi: Çalışma Ekonomisi, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Uzun D.** (2015).“Aktif İstihdam Politikalarının Uzun Süreli İşsizliğe Etkileri Ve Türkiye’de İstihdamın Yapısal Analizi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK.**(2017). İşgücü İstatistikleri-İstihdam oranı, <https://biruni.tuik.gov.tr/gosterge/?locale=tr>, (12.12.2016).
- SODES.** Sodes Kapsam ve Bileşenler, <https://www.sodes.gov.tr/Login.aspx>9, (09.11.2016).
- SODES.** Sodes Etki Analizi Sonuç Raporu, <http://www.ika.org.tr/upload/yayinlar/-SODES-Etki-Analizi-Sonuc-Raporu-675390.pdf>, (09.11.2016).